

2009-12-11

Årsmöte för Nätverket för skönlitteratur på biblioteken - NÄFS 24 november 2009

Plats: Författarnas Hus, Drottninggatan 88, Stockholm Tid: kl. 13.00 – 16.00

Närvarande: se lista nedan

Dagordning:

1) **Årsmötet öppnades** och Jan Ristarp utsågs till mötets ordförande och Lars Rydquist till sekreterare. Alla deltagare hälsades välkomna. Förhinder hade anmälts av några från Stockholm och några representanter från Umeå, Göteborg, Borås, Småland och Västerås.

2) **Rapporter från regionala grupper. Från Stockholm** rapporterade Lotta Aleman om Programkvällar i Asplundhuset med paneldebatt om nyutkommen skönlitteratur. En klassikersatsning har också startat där man lyfter fram äldre litteratur (just nu 1930-talets skönlitteratur, med program, blog/twitter). En annan ny serie: Författare väljer en själsfrände, närmast Martina Lowden om Gösta Oswald.

Från Västra Götaland rapporterade Tove Eriksson: "Regionbibliotek Västra Götaland har gått in i en gemensam förvaltning med Konst- och kulturutveckling och Musik i Väst, som heter Kultur i Väst. Den lokala Näfsföreningen är vilande, men alla medlemmar är naturligtvis välkomna på regionbibliotekets arrangemang. Exempel på aktiviteter är våra författardagar, som vi fortsätter med under 2010. Några exempel ur programmet: Den 4 dec: vi sammanfattar bokåret 2009; 2 februari: vi tar upp litteraturens villkor i dagens samhälle, och dess genus. Regionbibliotekets litteraturfrämjande arrangemang har ambitionen att täcka in både barn- och ungdomslitteratur och vuxenlitteratur.

Vi har fortsatt samarbetet med BHS utbildning i litteraturfrämjande. Nu i december åker två representanter härifrån dit för att prata om litteraturförmedling med hjälp av ny teknik.

Våra nationella projekt boktips.net och bokpuffen.net fortsätter och går bra. Bokpuffen, som är det nyare av de två, har fått ett ordentligt uppsving. Vi har nu drygt 1000 nedladdningar per månad. Bokpuffen har marknadsförts under våren. Bokpuffen är inlästa boktips på nätet.

Varje vecka läser vi in de första sidorna i en nyutgiven bok, en klassiker och en barn/ungdomsbok. När det gäller nya böcker så prioriterar vi mindre kända författarskap, litteratur från små förlag och översättningar från mindre språk. När det gäller barnlitteraturen samarbetar vi med Barnens bibliotek. Ibland har vi även lättlästa varianter av klassiker på bokpuffen.net och då samarbetar vi med Centrum för lättläst". Länkar: www.boktips.net; www.bokpuffen.net

Från Västerbotten skickade Kristina Andersson en kort rapport om bl.a. SAV-projektet, som avslutas med en heldag i Umeå den 17 februari: "Ett antal föreläsare bjuds in. Alla bibliotek som deltar kommer sannolikt att fortsätta med det skönlitterära arbetet som påbörjats under SAV-projektet. Läs mer på SAV:s webbplats: www.vll.se/

På Umeå stadsbibliotek fortsätter vi med bokprat, bokcirkel (just nu finsk skönlitteratur), bokcirkeldag för alla bokcirkelar (även privata) en lördag i vår. Lästorg med temaskyltningar. Vi har nyligen haft en träff i Bjurholm där vi tittade på exponering, skyltning mm, d.v.s. det offentliga rummet. De deltagande hade förberett att presentera problemområden/utvecklingsområden gången innan och nu fortsatte diskussionen. En konstnär som jobbar åt landstinget

som konstköpare föreläste och visade bilder. Intressant diskussion följde. Hon föreslår inte bara på konst utan tittar på hela miljön. 2011 ska vi göra BTJ:s Läslustlistor, med förhoppningsvis gemensamma krafter.”

Från Östergötland hade Annika Holmén skickat en rapport: ”Vi hade Gunnel Furuland på besök på ett chefsmöte för två veckor sedan. Det var en del av vår strategi att komma vidare med arbetet kring skönlitteraturen här i länet. Flera intressanta frågor kom upp och vi hade en riktigt bra diskussion tycker jag. Alla chefer fick också var sitt exemplar av *Det sköna med skönlitteraturen*. Jag har utlovat förhör på kommande möten!

Jag håller också på och reser runt till de olika kommunbiblioteken i länet. Ber att få komma vid ett tillfälle när så många som möjligt i personalen kan närvara. Man kan konstatera att biblioteken befinner sig på väldigt olika nivåer. I fredags var jag t.ex. i Boxholm och där arbetar man mycket målmedvetet med, att utifrån sina förutsättningar med väldigt lite personal, föra ut litteraturen (inte bara skönlitteratur) på olika sätt. Det är berättarkvällar i samarbete med lokala idrottsföreningar mm, färdiga pocktpåsar att bara låna med sig och en bokklubb där man samlas ett par gånger om året och berättar om sina läsoplevelser.

I samtalen ute på biblioteken blir det väldigt tydligt att det finns ett stort intresse för att arbeta mer med litteraturen och berättande ö. h. Vi kommer också in på frågor om gemensamma inköp (många bibliotek har inte råd med sambindningen längre), hur man skyltar och informerar om nyförvärv, biblioteksrummets betydelse och mycket mer. Allt är i sin linda, men jag samlar önskemål och idéer för en framtida handlingsplan.

I Östergötland finns ju också portalen Östgotabibliotek, där vi arbetar med läslust på flera sätt. Vi funderar också på inom projekten Bokens alla sidor och Läskonster hur vi skall gå vidare med ett Litteraturhus på webben för barn och vuxna. Tror att jag har berättat om novelltävlingen Unga berättare för målgruppen 18 – 35 år. Där pågår just nu en omröstning om vilken av de 10 vinnarna som skall få åka på en skrivarvecka på Biskops Arnö nästa sommar.<http://www.ostgotabibliotek.se/> M.a.o. det finns hur mycket som helst att göra ...”

Från Jönköping har Annhild Ottosson skickat en rapport: ”Vårt skönlitterära nätverk fortsätter i vårt län. Det är en skara på 10 personer och fyra av 13 kommuner är representerade av länets bibliotek. Vi träffas regelbundet, ca två gånger per termin.

Under hösten 2008 erbjöd vi/länsbiblioteket nätverket kompetensutveckling på temat profession och samtal med låntagaren. Vi köpte ett koncept av extern person, Peter Amoghli och syftet var att stärka kollegorna i sin profession samt utveckla det litterära samtalet med låntagaren. Det blev en succé och deltagarna önskade gärna en fortsättning, vilket också nu denna höst pågår. Vid fyra tillfällen, heldag, denna höst har deltagarna träffat Peter och har fått arbeta praktiskt genom att hålla anföranden och få feedback av övriga deltagare samt "lärare". Den som vill veta mer om kursdeltagarnas värdering av kursen kan kontakta Annhild !

För övrigt har alla kommunerna, utom Eksjö, bildat bokcirklar för allmänheten. Gnosjö har vid flera tillfällen anordnat litterära bufféer. I samarbete med en restaurang i huset ordnar de mat och litteratur enligt tema med inbjudna gäster. Det har varit mycket uppskattat bland Gnosjöborna. Vi kommer nu i december stämma av höstens utbildning och fundera på hur vi fortsätter 2010. Vi önskar att fler kommuner går med i vårt nätverk, så marknadsföring i länet är något vi ska göra. Vi startade en Ning där vi konverserar, men dessvärre är kommunikation på det sättet ännu trögt att få igång. Vår intention har varit att samarbeta med Sydost, men det har aldrig blivit något av det och kanske kan det vara något vi kan försöka få till.”

Maria Westerman från Länsbibliotek **Gävleborg** skickade en kort rapport (samtidigt som hon meddelade att hon själv slutade vid länsbiblioteket och inte längre ingår i NÄFS): Arbetet med skönlitteratur och muntligt berättande på Länsbibliotek Gävleborg upphörde med det skönlitterära nätverket ”Mimers träd” möte på Alfta Gästgiveri i augusti 2009.

Nätverket som efter ett par års arbete hann få en bra verksamhet med många intressanta föreläsare och projekt kanske kan överleva i folkbibliotekens egen regi. Länsbiblioteket har

omorganiserat sin verksamhet och har ingen egen länsbibliotekarie utan har inlett ett samarbete med Länsbiblioteket i Uppsala.

Anna Duberg skickade också en rapport från arbetet med skönlitteraturen i **Västerås**: ”Nytt för i höst är att vi samarbetar med två studieförbund (ABF och Medborgarskolan) om bokcirklar. Hittills har vi en cirkel igång med vardera, men vi tror att det blir fler. Båda cirkelarna är officiellt i studieförbundens regi, men de håller till här på huvudbiblioteket, i litteraturvetenskapsrummet (där vi just har fått ny belysning, och tidigare i år fräschat upp med nya författarporträtt av Ulla Montan på väggarna). Charlotta Falk och jag har som vanligt vår egen bokcirkel igång med tolv entusiastiska och trevliga deltagare. Två filialbibliotek har egna cirklar för vuxna (Önsta-Gryta och Skiljebo) och ett har en cirkel utan personalens medverkan (Viksäng).

Förra veckan ordnade vi här i hörsalen en så kallad VIP-kväll för andra året i rad. Vi tänkte att om mataffärerna och bensinbolagen kan bjuda in sina bästa kunder till särskilda aktiviteter så kan väl vi! Vi skickade ut nästan 400 personliga inbjudningar (per mejl eller brev) till de av våra låntagare som lånat mer än 200 (?) böcker senaste året samt till andra utvalda (länsbibliotekets personal, pensionerade kollegor, kulturstaben, bokcirkelarna, skrivarcirkeln). Det blev succé! Över 100 personer kom (hörsalen rymmer 110), alla var glada och intresserade och kände sig uppenbarligen sådär positivt utvalda, precis som det var meningen. Vi bjöd, förutom på bokprat, på ost, kex, frukt och cider. Och så fick de var sin gallrad bok (vi hade tagit undan de nyaste och fräschaste).

I april ordnade vi en temavecka om deckare. Bokprat och fika i poesisoffan varje eftermiddag, utställning från polismuseet, "mordplatser" som skolbarn skulle hitta och markera på en karta, tävlingar...I samarbete med Konstmuseet har vi också gjort ett par saker. Folk har fått lista sina egna fem viktigaste böcker, som har sammanställts i samband med en utställning på museet. Bokbussen har några lördagar stått utanför museet, vi har haft högläsning med mera.

Nu i veckan kommer Bob Hansson hit för ett program, och då ska vi ställa ut ett slags konstverk han har gjort, en koja byggd av utrensade antikvariatsböcker.” Göran Bäckstrand **från Harry Martinsonsällskapet** berättade om sällskapets verksamhet och om medlemmarnas stora intresse att samarbeta med bibliotek landet över och nämnde flera tillfällen när vänföreningar fungerat som länkar mellan institutioner som arbetar med skönlitteratur(100-årsfirandet i Stockholm av Harry Martinsons födelse och Werner Aspenström-sällskapets samarbete med Smedjebackens kommun och bibliotek är två exempel) se vidare HM-sällskapets hemsida: www.harrymartinson.org/ Även Gunnel Elinder som representerade det relativt nybildade **Gunnar Turesson-sällskapet** bar med sig den förhoppningen att biblioteken och vänföreningarna skulle hitta goda samarbetsformer i framtiden.

3) **Inventering av intresset för forskning kring förmedling av skönlitteratur.** Gunnel Furuland från styrgruppen, som varit ute vid fem region- och länsbibliotek för att få en bild av bibliotekens villighet att medverka i forskningsprojekt framöver, har tidigare i NÄFS *Informationsblad nr 7*(publicerat sept 2009 på NÄFS hemsida) rapporterat från tre av dessa möten: med Länsbiblioteken i Sörmland, Dalarna och i Jönköping. Nu rapporterade hon från de två återstående: träffar anordnade av Regionbibliotek Västra Götaland och Länsbibliotek Östergötland, samt sammanfattade sina erfarenheter. ”**Västra Götaland.** Skara besöktes den 23 oktober. Här fanns inte utrymme för diskussion (vi hade bara en timme på oss), men jag fick ett intryck att man inte ville att Stockholm skulle komma med synpunkter. Observera att det var ett möte där det främst var kulturchefer. Men för att vara lite spetsig kan man säga att attityden var att de som håller på med text göre sig inte besvär. MUSA-utbildningen ville inte chefen i Göteborg skicka sina underlydande till på grund av att kursplanen var för textcentrerad. Text och läsare måste det vara. Ett sådant resonemang verkar lite fyrkantigt. Trots detta motstånd möter man alltid efteråt någon som har ett bokintresse. Chefen i Skara

uppmnade mig att besöka gamla biblioteket där det finns en förnämlig biblioteksmiljö och forskaravdelning. Det kändes befriande att besöka detta utomordentligt vackra och välskötta bibliotek med goda möjligheter att sitta och läsa och forska.

Länsbibliotek Östergötland besöktes den 11 november. Här blev det en livlig diskussion och som vanligt kom resonemangen in på att folkbiblioteken också måste ta hänsyn till andra medier. Mediekonsulenten hade snappat upp att man i Danmark lyfte fram andra medier på ett helt annat sätt än i Sverige och en annan konsulent stämde in i detta och menade att Sverige alltid varit så oerhört bokcentrerat. Hallå – är det inte boksamlingar man primärt håller på med på biblioteken? Jag fick lov att hävda att jag som litteraturforskare av naturen är kulturkonservativ. Jag hävdar att bibliotek är till för att samla boklig kultur och kunskap. Bibliotek är kulturinstitutioner som i motsats till den kommersiella världen har till en av sina viktigaste uppgifter att bevara årsringarna – inte bara vara nufånar för att citera Lena Kjersén Edman. Och våga bjuda motstånd och ställa krav. Detta utesluter inte utåtriktat arbete under ledorden synliggöra, tydliggöra och levandegöra. Därpå fick konsulenten replikera att gallringsdebatten i Malmö varit horribel - ”ett lågvattenmärke”. Författarna vet ingenting om hur biblioteken gallrar. På vilket sätt man får ställa frågor och söka kunskap och fördjupning fick jag inget svar på. Men de frågor som jag ställt i förväg till länsbiblioteken – om de kunde tänka sig att kläcka några idéer till fördjupning och vidare forskning kring bokbestånd, författare, läsare, genrer osv. har ofta lämnats obesvarade, vilket jag tolkar som att forskningsintresset bland dagens bibliotekarier är minimalt. Någon yttrade att hur skall vi kunna få reda på vad det forskas om. Då fick jag tillfälle att erinra om ett av det senaste decenniets modeord - omvärldsanalys.

Trots problemen med att få bibliotek och litteraturforskare att mötas tycker jag att de fem resorna har varit värda mödan. Uppslag har kommit från intresserade och läsande bibliotekspersonal – ofta de personer som inte anslår tonen i den nutidsfixerade debatten. I Östergötland vågade till exempel en av deltagarna mot slutet faktiskt säga att det vore bra för biblioteken att få inblick i vad litteraturvetenskapen sysslar med. Och en annan person tipsade om en fin gammal boksamling i Ydre. Men att brinna för att utforska och fördjupa sig i böckernas värld – det är en fråga som tydligen är alltför komplicerad och laddad för att ta upp på agendan. Dagen slutade ändå under positiva förtecken i och med att den skönlitterära konsulenten delade ut boken *Det sköna med skönlitteraturen*.

4) Rapport om medlemsantal, hemsida, Informationsbladet och informationssticka.

Antalet medlemmar i nätverket har minskat med ett trettiotal bibliotekarier, mestadels beroende på att de bytt arbete(och inte meddelat nya e-post) eller gått i pension. Samtidigt har tiotalet nya medlemmar anmält sig. Det betyder att det totala antalet medlemmar ligger på knappt 200. Hemsidan har inte uppdaterats under det senaste året förutom att det senaste Nyhetsbladet(nr 7 september 2009) lades ut. Möjligheten att anmäla sig som medlem har inte fungerat via hemsidan(nu åtgärdat och fungerar). Mycket av tiden har använts till inventering av forskningsintresset och till frågan om finansiering av framtida aktiviteter. Under Bok- & Biblioteksmässan verkade vi för att nätverket skulle bli mer känt genom att dela ut en informationssticka i Författarförbundets monter och vid program på mässan om bibliotek och skönlitteratur.

5) Ekonomi och framtidsfrågor. Bidrag till kommande program har beviljats av Svenska Akademien (gäller program nedan). Ekonomin är annars ett stående problem för styrgruppen, men efter kontakt med Niclas Lindberg i Svensk Biblioteksforening finns ett litet hopp om ett stöd till löpande administrativa kostnader(samordningsmöten, resor, hemsideskostnader). Från 2008 finns ett litet överskott, som precis täcker 2009 års löpande kostnader. Varje nytt program eller projekt måste därför finansieras med sökta bidrag.

6) **Framtida aktiviteter:** *Skönlitteraturen på egna villkor eller på marknadens ?* arrangeras i samarbete med Stockholms stadsbibliotek på Huvudbiblioteket(Asplundhuset) med följande kontaktade medverkande – Svante Weyler(förlagschef), Magnus Eriksson/Åsa Beckman(båda litteraturkritiker), Mats Söderlund(poet och ordförande i Sveriges Författarförbund) och Inga Lundén (chef på Stockholms stadsbibliotek och ordförande i Svensk Biblioteksforening). Ytterligare program planeras till hösten 2010, men också ett antal samtal på kollegial nivå kring ett par nyckelfrågor under året.

Anteckningar: Lars Rydquist

ordförande: Jan Ristarp

Medverkande:

Från styrgruppen: **Lotta Aleman, Gunnel Arvidson Nilsson, Gunnel Furuland, Jan Ristarp, och Lars Rydquist;** Från Stockholms SB: **Anna Aspenström**

Från Regionbibliotek Västra Götaland: **Tove Eriksson;** Från DELS och vänföreningar: **Göran Bäckstrand och Lena Elinder**

Medlemmar som anmält förhinder: Kristina Andersson Umeå, Monika Baruch Stockholms SB, Anna Duberg Västerås, Lena Kjersén Edman SFF, Kersti Skans Nilsson BHS.